

Frontkjempere

Av K. Kvam

*«Vi dro ut for å verge
Europas vaklende skanser
noen år for tidlig.
De ble vår ulykke – »*

Med disse linjer fra en frontkjempers brev fra en fangeleir, vil jeg innlede den første av to artikler om en av de mest skjulte deler av vår nære historie.

Historien om de nordmenn som deltok i militære avdelinger på tysk side under 2. verdenskrig har vært lite kjent blant etterkrigstidens generasjon. Ja så godt skjult har denne historie vært at selv Forsvarssjefen ikke var klar over at han delte ut deltakermedaljen til en av de best kjente av frontkjemperne.

Historien om våre frontkjemper berører naturligvis for mange et ennå følsomt område, ikke desto mindre er det en del av vår historie som man bør ha en viss kjennskap til.

Jeg vil i disse to artikler ta for meg noen sentrale historiske begivenheter i frontkjempernes historie, og vil forsøke å unngå noen vurdering av om det var riktig eller galt det de gjorde.

Hvem var de?

De norske frontkjemperne var uten sammenligning de nordmenn som under den 2. verdenskrig utførte den lengste og mest aktive deltakelse i stridshandlingene. Helt fra innmarsjen i Russland sommeren 1941 og til sammenbruddet rundt Berlin i 1945 deltok det nordmenn på tysk side i fremste linje.

Dersom jeg for noen år siden fikk spørsmål om hvem jeg trodde meldte seg til tjeneste ved fronten på tysk side ville jeg trolig ha svart at de måtte være glødende nazister, men etter ha studert saken nærmer seg finner jeg at historien nok er mer

nyansert. For å gi en grov oversikt over hvem som meldte seg er det naturlig å dele vervingen i to perioder.

De aller første meldte seg allerede høsten 1940 og blant disse finnes mange med tyskklingende etternavn. Den første store bølge kom etter Quislings appell om verving til Regiment «NORLAND» 13.1.41. Over 3 000 nordmenn meldte seg til tjeneste da, men ikke alle ble opptatt pga. streng fysiske krav. Blandt disse var også mange som hadde deltatt mot tyskerne i kampene i Norge, og flere av dem hadde vært befal. Blant denne gruppe var det selvfølgelig mange medlemmer av NS eller sympatisører med partiet.

Neste bølge med verving startet med Jonas Lies opprettelse av NORGES SS 21.5.41, men fart i vervingen ble det først etter innmarsjen i Russland 22.6. samme år. Ved utgangen av året hadde ca. 2 000 meldt seg i tillegg til de første. Blant disse finnes de fleste av de tidligere offiserer som meldte seg. I denne gruppen er det også størst variasjon i gruppene som lot seg verve.

Neste store bølge med verving skjedde høsten 1942–vinteren 42/43. Bakgrunnen for denne verving var opprettelsen av en Skjegerbataljon som skulle delta sammen med finnene i krigen i Finland. Tabell 1 gir en sammenstilling av yrkesbakgrunn og alder på det personell som meldte seg.

Det finnes også klare geografiske skiller blant de grupper som meldte seg. Nord-Norge, kyststrøkene på Vestlandet og Nord-Vestlandet, er klart underrepresentert i gruppen.

Oversikt over yrke og alder

Yrke	%
Ansatte i servicenæringer	21,6
Land og skogsarbeidere	17,4
Industriarbeidere	15,8
Elever og lærlinger	13,5
Ingeniører og teknikere	10,8
Funksjonærer	6,9
Håndverkere	4,5
Sjømenn	3,6
Studenter og Intellektuelle	2,7
Offiserer	1,2
Andre	2,1

Alder 1941	%
15 år	0,3
16–20 år	39,4
21–25 år	33,8
26–30 år	12,2
31–35 år	8,1
36–40 år	2,3
41–45 år	3,8

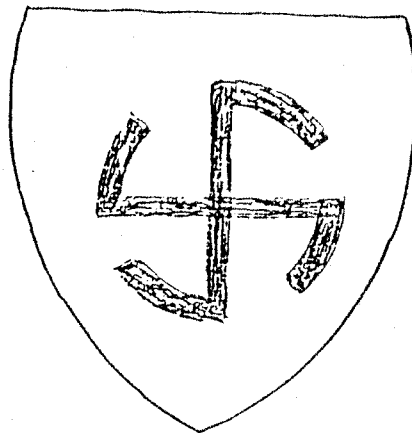
(Kilde H. Frøshaug 1955.)

Hvorfor meldte de seg?

Å finne fram til de egentlige årsaker til hvorfor nordmenn meldte seg til tysk tjeneste er vanskelig og kildematerialet usikkert. Landsvikoppjøret og de vitne- og partsforklaringer som der er gitt kan gi en pekepinn, men er beheftet med den usikkerhet at forklaringene er gitt ut fra hva de trodde ville gi minst straff. Samtaler med tidligere frontkjemper i de senere år er materiale som kan nyttes. Faren her er erindringsforynkning og rettferdiggjøring av egne handlinger. Av det kilemateriale jeg har studert vil jeg trekke fram følgende begrunnelser:

«Jeg er ikke kommet hit for å bekjempe et folk, men et system, som mer enn noe annet i nyere historie har tråkket individet under fot»

(Halle)

5. SS Panserdivisjon «WIKING»

De aller fleste frivillige som meldte seg fra land utenfor Riket ble satt opp i WAFFEN SS-forbund.

De første nordmenn som meldte seg, ca. 1 000, ble sendt til Graz i Østerriket for rekruttopplæring som varte i 2 måneder. Opptakskravene var på denne tiden av krigen (januar 41) meget strenge. Alderen måtte være under 35 år, minimumshøyden 175 cm og det var strenge krav til fysisk skikkethet.

Mange av de første som meldte seg ble derfor avvist. Etter 2-3 mnd. ble styrken sendt til Heuberg i Ulm. Quisling hadde under vervingen til regiment «NORLAND» forestilt de som meldte seg at de skulle settes opp i en norsk bataljon sammen med svensker, dansker og finner skulle danne regimentet. Denne drømmen om å opprette en egen norsk militær enhet som når tyskerne overlot makten til Quisling, skulle danne kadren i den nye norske hær, hadde ledende NS-folk hele krigen.

Tyskerne hadde imidlertid intet ønske om norske militære enheter. Nordmennene ble derfor spredt over hele Reg «NORLAND» og ikke satt opp i egne kompani- eller bataljonsforband.

Ved Heuberg ble Reg «NORLAND» sammen med regimentene «GERMANIA» og «WESTLAND» satt sammen til 5 SS Panserdivisjon «WIKING». «GERMANIA» bestod av folketyskere fra Tsjekkoslovakia og Østerrike. At øvingen og oppsetningen av disse SS styrker foregikk i okkuperte områder hadde sammenheng med at det ikke var øvingsplasser nok hjemme i Da Reich.

Offiserskorpset i divisjonen var

tysk med få unntak. Ingen nordmann førte på denne tid kommando over kompani tilsv. Divisjons-sjef var SS-Obergruppenführer Felix Steiner og Regsjef i NORLAND var SS-Brigadenführer von Scholz.

SS DIV «WIKING» skulle senere bli en av de mest sagnomsuste og stridsnyttige av WAFFEN SS avdelingene.

Etter noen uker med øvelser ble WIKING sendt til området omkring Wroclaw (Breslau) i Polen. Ryktene gikk om at WIKING skulle unsette Rommel i Afrika og at de skulle få fritt leide gjennom Russland.

Imidlertid kom det en finsk bataljon til reg NORLAND som stadig snakket om å ta et oppgjør med Ivan. I slutten av mai kom marsjordren og 22. juni 1941 kl. 0200 krysset WIKING med reg WESTLAND i spissen, demarkasjonslinjen ved Lublin. Operasjon BARBAROSSA var startet.

Divisjonens styrke var på 19 375 mann og ca. 1 000 kjøretøy og var i grove trekk organisert som vist i fig. 2.

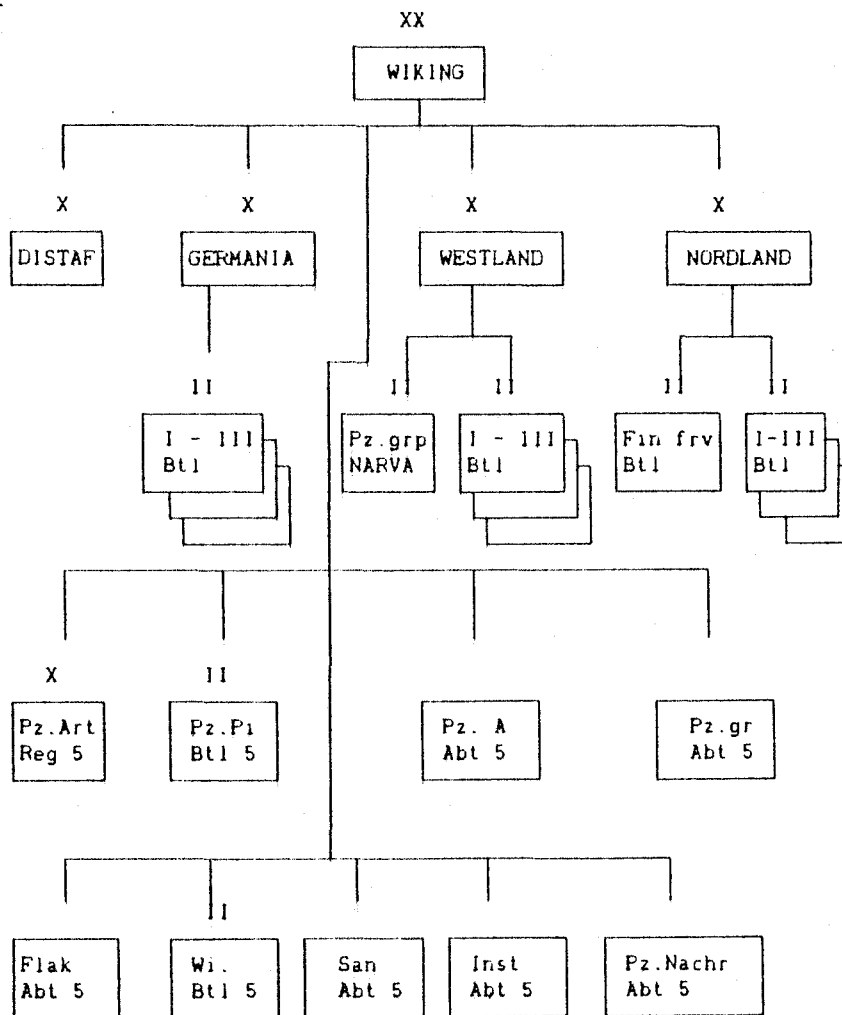

Fig. 2.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie
 Divisjon WIKING angrep østover som en del av III Panserkorps. De fremrykkende troppene ble i starten sett på som befriere av befolkningen. Etter hvert som de tyske styrkene rykket fram skjedde det ikke skjelden at befolkningene i landsbyene/byene tok til overgrep mot jødene. Ved Lemberg og Tarnapol kom reg. NORDLAND i kamp for første gang. Ved Tarnapol desserterte 200 polske soldater over til tysk side etter å ha drept sine russiske offiserer. Allerede ved de første treffninger falt de første norske frivillige.

Sammen med en Wehrmaktdivisjon ble Dnjeperodjersjinsk ved Dnjeper tatt etter harde kamper. De flyktende russiske troppene hadde greid å sprengte alle bruene over Dnjeper og frammarsjen stanset opp. En Wehrmaktdivisjon greide å etablere ett broholde noe lengre syd ved Kamenka, og Wiking ble satt inn for å utvide brohodet. Mange norske frontkjempere fikk en enkel grav i den Ukrainske jord i brohodet ved Kamenka.

I oktober 41 startet utbruddet fra brohodet og frammarsjen mot Mius og Rostov fortsatte. WIKING angriper og tar Shakhty og går videre sammen med «Leibstandarte Adolf Hitler» en annen Waffen SS divisjon, mot Rostov. Ved Rostov møtte tyskerne hard motstand og greide ikke i første omgang å ta byen. I kampene om Rostov i 41 falt over 100 norske frontkjempere.

Offensiven hadde stoppet opp og vinteren meldte sin ankomst. Området rundt Rostov egnet seg dårlig for forsvar og tyskerne trakk seg tilbake til elven Mius som var et langt sterkere lende, og gikk i forsvar der.

WIKING ble liggende i forsvar i området Ambrosievka-Ospenskaya helt til sommeroffensiven i 42 hvor Rostov på nytt ble angrepet og tatt. Deretter fortsatte frammarsjen syd og stadig østover. Ingen europeiske soldater har vært (eller forhåpentlig aldri kommer) lengre sydøst i Russland enn det frontkjemperne kom sommeren 42, helt syd til Ordzonikidze i Kaukasus nådde vikingene før krigslykken snudde. Under denne offensiven hadde WIKING mange falne særlig ved Kasbek, men en arme på offensiven tåler store tap i følge frontkjempernes egne utsagn.

Mot slutten av desember 42 ble

WIKING avløst og satt inn på Stalingradavsnittet. Russerne forsøkte å omringe de 300 000 tyske soldatene som var i Kaukasus ved en knipetangsoperasjon mot Rostov. WIKING ble satt inn for å bremse den russiske frammarsjen og hadde de første treffninger med denne styrke ved Simovka.

I februar 43 ble WIKING på nytt satt inn for å sinke den russiske frammarsjen på Kursk-Kharkov avsnittet. 20 feb. støtte de sammen med russerne og drev den russiske spissen tilbake til en forsvarslinje ved elven Donets.

De norske frivillige hadde i utgangspunktet bare vervet seg for 6 måneder, men tyskerne hadde liten forståelse for at de skulle få dra hjem. De hadde jo tross alt en krig gående. De fleste vikinger ble derfor stående i divisjonen til reg. NORDLAND ble trukket ut i mai 43 for å danne kjernen i det nyopprettede Pansergrenaderregiment «NORDLAND».

På dette tidspunkt var det bare 300 nordmenn tilbake i WIKING. De fleste av de som først hadde meldt seg hadde falt. Noen var selvfølgelig blitt dimmitert og noen var sendt til befalsutdanning i Tølz.

WIKINGs videre skjebne var at den ble omringet av russiske styrker ved Sverigorodka høsten 43 og bare en liten del av divisjonen klarer å bryte ut. Etter utbruddet ble restene av divisjonen reorganisert og satt inn ved Bug og Weichsel noen måneder senere. I 1944 ble divisjonen forsterket med 2 bataljoner hvorav den ene fra Pansergrenaderregiment «NORGE». Wiking ble nå satt inn sammen med IV SS Panserkorps mot Budapest.

I krigens slutfase ble WIKING satt inn sammen med SS-Divisjon «TOTENKOPF» i et fortvilet forsøk på å frigjøre de omringede tyske styrkene i Budapest. Dette ble et av krigens hardeste slag. Det var norske frivillige frontkjempere ved 5 SS Panserdivisjon «WIKING» fra starten av østfelttoget og fram til sammenbruddet. WIKING var en av tyskernes beste divisjoner og ble flyttet fra det ene frontavsnittet til det neste etterhvert som situasjonene ble kritiske.

Ingen nordmenn oppnådde så lang tjeneste ved fronten hverken på tysk eller alliert side som frontkjemperne i WIKING.

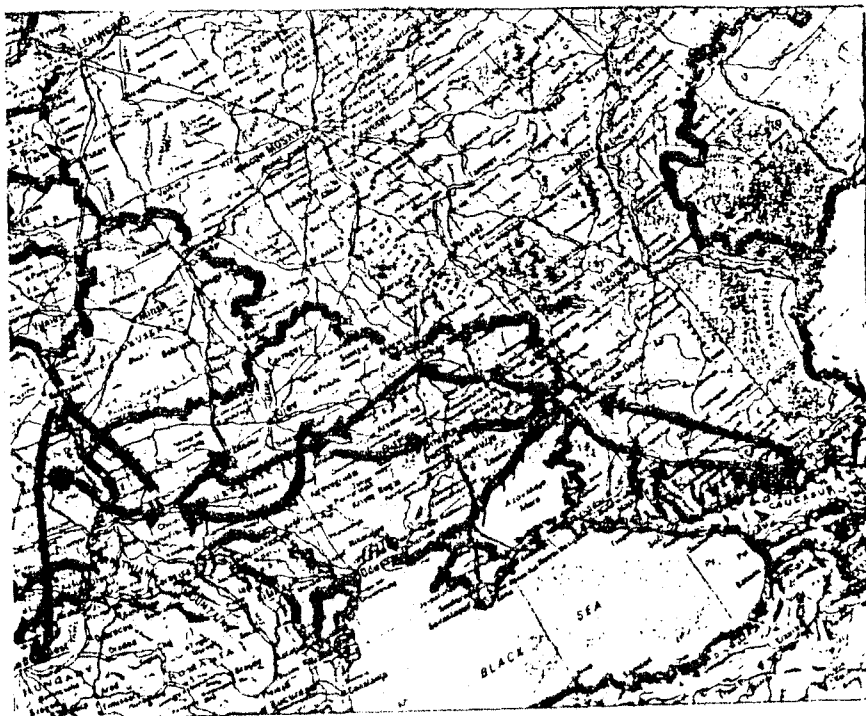

Fig. 3. WIKINGs angrepsoperasjoner under «Barbarossa».

I den neste artikkel vil jeg ta for meg de avdelinger som kjempet på

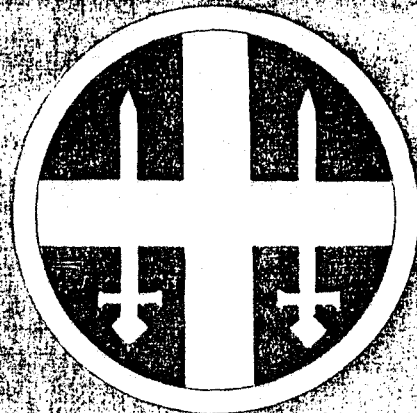
andre avsnitt og hvor frontkjemperne deltok.

Frontkjempere

Av K. Kvam

1. artikkel (første stod i Vårt Vern 3/87)

SS - *Freiwillige*
Legion «Norwegen»

Legionen skulle bli den endelige gjenreisningen av den norske Hær som ble oppløst av Administrasjonsrådet i 1940. Etter innledningen av det tyske angrepet på Russland 22/6 -41, startet vervingen av et opprop fra Quisling 29/6 -41. Mottoet for vervingen var «Hjelp broderfolket» og det var Finland man her hadde i tankene. Det underliggende motiv fra Quislings side var nok å få gjenreist en norsk militær styrke som gjennom krigsinnsats skulle sikre det quislingske Norge en bedre posisjon i det stortyske riket.

Legionen skulle være en ren norsk avdeling med norske offiserer under ledelse av en norsk stab i Oslo. Tyskerne hadde en annen oppfatning av behovet for norske militære styrker og fant tiden ikke moden for noen større norsk «Aufbau».

Den norske staben i Oslo ble derfor tidlig oppløst og Legionen måtte inngå i rene tyske Waffen SS-forband. I desember 41 hadde ca. 1900 nordmenn meldt seg til tjeneste i Legionen. De vervede tegnet kontrakt for en 6 mnd. periode. Tyskerne hadde imidlertid liten sans for at soldater skulle få dra hjem midt i en krig bare på grunn av en kontrakt. Bare de som det kunne skaffes erstatningsmannskaper for og de som hadde andre vektige grunner ble derfor dimittert etter kontrakten. Vervingstiden ble derfor for de fleste vesentlig lengre.

Legionen skulle organiseres i 3 bataljonsgrupper hver på 4 geværkompanier og ett PV-kompani.

Legionen nådde aldri denne størrelsen, men ble til slutt satt opp som en bataljon på 7-800 mann.

Mange av de som meldte seg hadde derfor av ulike årsaker falt fra.

Noen fylte ikke de fysiske krav som ble satt til tjeneste i væpnet avdeling, mens andre ikke kunne frigis fra sitt arbeide i NS i Norge.

Legionen ble organisert med 3 geværkompanier hvorav det inn gikk 2 lette bombekastere pr. kp og ett maskingevær pr. lag. I tillegg kom et tungt kompani med tunge bombekastere og maskingevær samt ett PV-kompani bestående av 37 mm panservernkanoner.

Legionærene ble innledningsvis gitt grunnleggende soldatopplæring sammen med NORGES SS på Elverum og Kongsvinger. Størstedelen ble siden videretrenet ved Hannover.

I februar 42 ble Legionen satt inn på Leningradavsnittet som del av 2 SS Motoriserte Infanteribrigade under ledelse av SS Obergruppenführer Jütter.

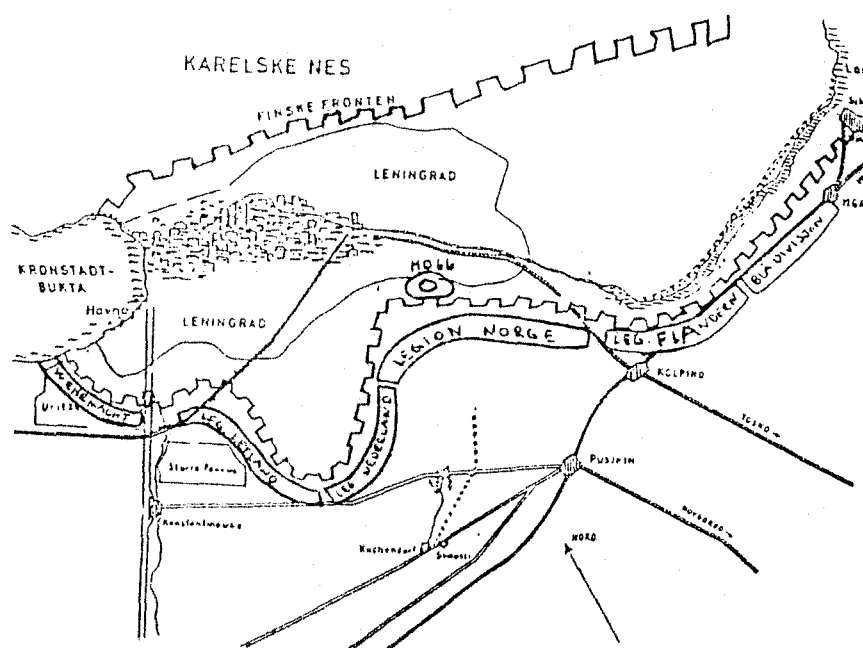
Legionen ble flyttet til flere sek-

torer i ringen rundt Leningrad, men størsteparten av tiden opererte den på den søndre sektor. Legionen ble stående ved Leningrad til våren 1942 før den ble dimittert. I denne periode hadde Legionen 180 falne og flere savnede.

Ved dimisjonen ble ca. 300 mann igjen i tysk tjeneste. Disse ble i det vesentligste satt inn i det nyooprettede SS Pansergrenaderdivisjonen «NORLAND».

Etter dimisjonen ble en del nordmenn satt til å følge en tysk fangetransport til Norge. Ved ankomst til Narvik havn gikk en slik fangetransport på en mine og transportskipet sank. De fleste av mannskapet og legionærene greide å svømme til lands mens fler av fangene gikk til bunns med skipet.

Utgangspunktet for legionærene var at de skulle settes inn i Finland og det ble klaget en del når de hav-

net ved Leningrad. Nordfronten herunder Leningradavsnittet var på denne tiden blitt en sekundærfront for tyskerne.

De hadde derfor stort behov for å frigjøre mer stridsdyktige avdelinger til offensive operasjoner lengre syd. Legionen og andre mindre kampdyktige styrker ble derfor satt inn for å holde ringen rundt Leningrad.

Opprinnelig hadde det nok vært meningen å sette Legionen inn i Finland, men på denne del av Nordfronten skjedde det ingenting på denne tiden.

Stillingskrigen ble derfor Legionens skjebne, og denne tjenesten kom legionærene godt utav sammenlignet med andre enheter på samme avsnitt.

SS Pansergrenaderdivisjon «NORDLAND»

Legionen hadde blitt oppsatt med det mål å gjenreise en norsk Hær, samt for å bedre Norges posisjon i det stortyske rike. Da Quisling ble klar over at tyskerne ikke var interessert i noen norsk Hær på det tidspunktet, innså man at dette spørsmålet måtte utestå til etter den endelige seieren.

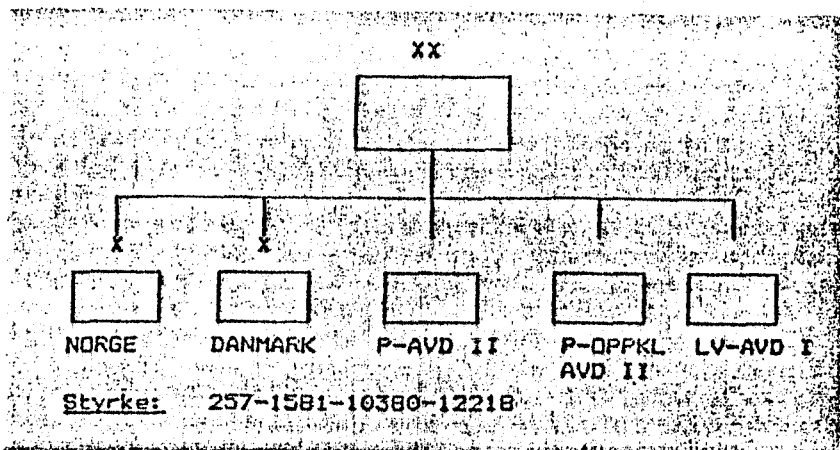
Man anså det derfor viktig at man hadde et veltrent befalskorps når tiden ble moden for en gjenoppbygging.

En gjenoppbygging måtte naturligvis skje i samarbeid med Tyskland, og tyskerne var ikke særlig imponert over det «gamle» norske offiserskorps. Pansergrenaderregiment «NORGE» skulle derfor bli en klekkingsanstalt for et nytt krigstrenet norsk befalskorps. Regimentet skulle inngå i SS Pansergrenaderdivisjon «NORDLAND».

Divisjonen ble satt opp i traktene rundt Grafenwöhr forsommeren 1943 og ble bygget opp på restene av Regiment «NORDLAND» fra Divisjon «WIKING».

I de tyske SS divisjoner ble disse benevnet panserdivisjon dersom de hadde et helt panserregiment. Infanteriet i disse enhetene ble kalt pansergrenaderer. I divisjoner hvor panserinnslaget var mindre enn et regiment ble disse kalt pansergrenaderdivisjoner.

Divisjon «NORDLAND» fikk følgende sammensetning:

Divisjon «NORDLAND» inn gikk sammen med SS-divisjon «WIKING», SS-brigade «NEDERLAND» og div. korpsenheter, i III SS-Panserkorps under ledelse av ikke ukjente general Felix Steiner. Det norske innslaget i Regimentet var på ca. 800 mann. De fleste av disse stammet fra divisjon «WIKING» og Legionen. Resten ble utskrevet under mer eller mindre tvang blant NS-medlemmer i Norge.

3 bataljonsenheter ble ført av nordmenn, et titalls nordmenn førte kompani og ca. 50 nordmenn førte tropp/tilsv.

Styrken ble etter en kort oppsettingsperiode satt inn i Kroatia hvor det ikke pågikk nevneverdige stridshandlinger. Regimentets stridstilvenning skjedde derfor under gunstige forhold hvor man av og til var i trefninger med Jugoslaviske partisaner.

De fleste av divisjonens soldater var stridsvante karer med tidligere deltakelse på Østfronten. Det var

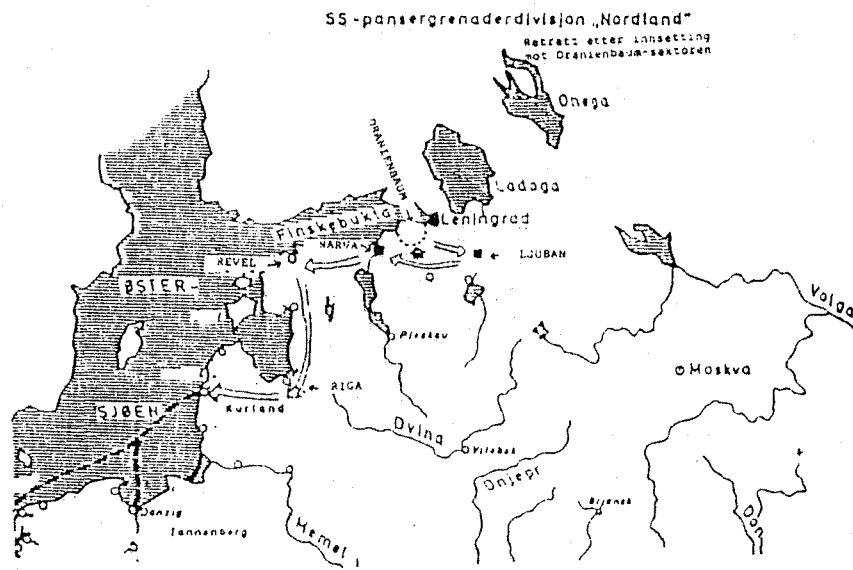
derfor ingen stor overraskelse når divisjonen allerede i november fikk marsjordre mot fronten.

Divisjonen ble satt inn på Oranienbaumsektoren ved Finskebukten nær Leningrad.

Under den tyske frammarsjen mot Leningrad sommeren 41 hadde russerne greid å bite seg fast i et sumpområde nær kysten. Tyskerne gjorde siden intet alvorlig forsøk på å drive russerne ut av dette brohodet, da lendet ikke egnet seg for offensive operasjoner og styrken truet ikke forbindelseslinjene til Leningrad over Narva.

Høsten 1943 hadde det imidlertid begynt å skje noe i brohodet. Bevegelser fra russernes side tydet på et snarlig utbrudd hvorpå forbindelsen til Leningrad kunne bli truet.

I januar 44 startet utbruddet og hadde slik kraft at tyskerne måtte trekke seg tilbake. Sterkt presset klarte tyskerne midlertidig å stanse russerne ved Narva, men ble deretter tvunget til retrett gjennom

Kurland hvorpå divisjonen ble trukket ut og innskipet til Stettin. Under denne tilbaketrekningen falt 50% av divisjonens styrke. I midten av februar 45 ble restene av divisjonen satt inn i et angrep sydover for å bryte ringen rundt Berlin sammen med 11 Panserarme.

Angrepet var en håpløs operasjon og trengt mellom russiske og amerikanske styrker gikk divisjonen i oppløsning i traktene rundt Berlin april dagene 45.

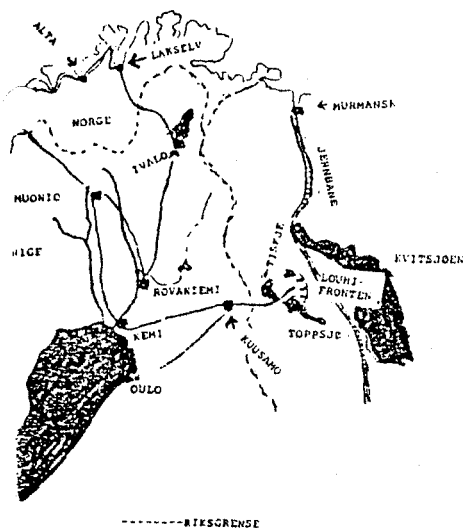
For de første norske frontkjemperne som startet sin karriere i Divisjon «WIKING», og som ennå var i livet, var nå et langt felttog slutt.

Den norske skijegerbataljonen

Sommeren 42 ble det i Norge satt opp et kompani med sportstrent ungdom. Tanken om en norsk styrke som skulle delta på finsk side hadde allerede oppstått i 1939, men ulike årsaker hadde ført til at dette ikke var blitt realisert.

Kompaniet som var på ca. 120 mann og kravet var at alle skulle være gode skiløpere. Kompaniet ble satt opp med norske offiserer på alle nivåer.

I februar 43 ble kompaniet satt inn i Finland. Ønsket var at det skulle settes inn i et finsk forband, men på grunn av den politiske situasjon med en norsk eksilregjering i England ønsket ikke finnene noen norske styrker under finsk ledelse. Styrken ble derfor satt inn på LOUHI-fronten som del av 6. Gb divisjon.

Vinteren 43/44 nådde styrken opp til ca. 700 mann. Offiserene ble hentet blant de som hadde tjenestegjort i Divisjon «WIKING» og fra Legionen.

Når ryktene om en norsk avdeling i Finland spredte seg søkte mange av de som hadde vervet seg til Pansergrenaderregimentet seg over til den rene norske avdelingen.

Mannskapene ble sendt til Sennheim i Elsass for trening under ledelse av Waffen SS, mens offiserene ble trent ved Krigsskolen i Tölz. Bataljonen ble før den ble innkalt ved fronten samøvet ved Oulo.

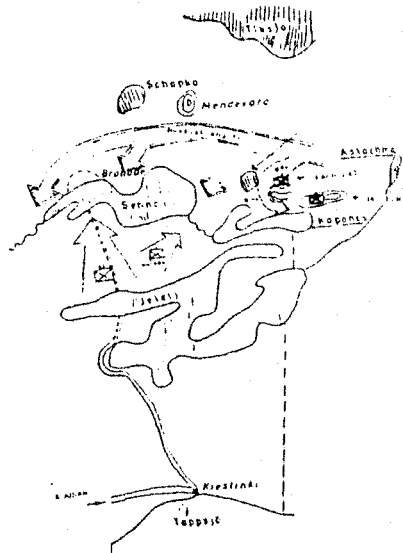
Bataljonen ble organisert med 3 geværkompanier oppsatt på lik linje med kompaniene i Legionen, og et stabskompani som bl.a. hadde pionertropp, sambandstropp, bil-tren og hestetren. I mars 44 ble det også overført et politikompani fra Norge til Finland, men dette gikk ikke inn i bataljonen. Dette kompaniet ble etter en måneds tid sendt hjemme igjen.

Tjenesten ved bataljonen besto i det vesentligste av vakthold og patruljevirkosomhet.

Finskefronten var av en annen karakter enn den øvrige Østfronten. Det var lange avstander mellom frontene og liten offensiv aktivitet fra begge parter.

I starten på juni 44 ble ett av bataljonens kompanier trukket tilbake til Sennosero som divisjonsreserve. Permisjoner e.t.c. i de tidlige sommerdagene gjorde også at bataljonen var noe redusert både med mannskaper og befal.

Den reduserte bataljonen var i juni 44 gruppert med ett kompani over høyden Kaprolat og ett kompani på Hasselmannhøyden.

Det russiske angrepet mot Sennosero startet 25. juni 44. Kompaniet på Kaprolat ble raskt avskåret og senere nedkjempet. For å stanse det russiske angrepet ble det kompaniet som var trukket ut som divisjonsreserve satt inn for å unnsette styrken på Kaprolat. Oppdraget mislyktes og restene av styrken ankom etter noen tid Hasselmannhøyden. Den totale styrken på Kaprolat og Hasselmann antas å ha vært på ca. 300 mann.

Angrepet mot Hasselmannshøyden fulgte raskt etter at Kaprolat var nedkjempet. Styrken på Hasselmannhøyden hadde åpne ildstillinger og led store tap under de russiske artilleri/bombekasteangrepene. Høyden var skogbevokst og sekundærvirkningen fra detonasjoner i tretoppene var voldsomme. Nærmest nedkjempet og omringet bestemte den gjenværende styrke på Hasselmannhøyden seg for å forsøke et utbrudd. De stormet rett mot de russiske styrkene som ble overrasket i starten, og nådde helt ned til Kapenessjøen hvor de svømte over et smalt sund. Bare 6 mann kom levende over sjøen. Av styrken Kaprolat og Hasselmannhøyden falt 141 mann, 135 mann var savnet hvorav 15 senere kom tilbake fra russisk fangenskap og bare 6 mann greide å komme ut.

Høsten 44 ble bataljonen reorganisert og tilført nye frivillige fra Norge. Flertallet av de nye frivillige var mannskaper fra politikompaniene. Etter den finske kapitulasjonen i september 44 fulgte restene av Skijegerbataljonen retretten til den tyske Lapplandsarmeen tilbake til Norge. Retretten gikk over Louhi - Kuusamo - Rovaniemi - Muonio - Skibotn og til Narvik, en total strekning på 1000 km. I oktober 44 kom bataljonen i kamp med finske styrker ved Rovaniemi som del av den tyske ettertrygden.

Bataljonen klarte retretten godt og viste langt større disiplin under marsjen enn de tyske styrkene. I starten på november 44 ankom bataljonen til Skibotn. Deretter fortsatte turen til Narvik hvorpå de ble sjø- og jernbanetransport til Mysen.

På Mysen ble bataljonens mannskaper ikke dimittert, men fordelt på tyske politiavdelinger. Dette brakte flere av mannskapene i kamp med norske Hjemmefrontstyrker. Dette medførte lange tilleggsstraffer for dette personell.

Andre frontkjemperavdelinger

Disse to artiklene har omhandlet de største og mest kjente enheter hvor norske frontkjemper deltok. Også i andre tyske enheter tjenestegjorde det nordmenn ved frontene, men disse var ikke satt inn i egne forband. Av andre enheter som deltok ved fronten kan nevnes

1. Politikompaniene
Deltok som tidligere nevnt i Finland.
2. Norge SS
Ble innkorporert i Legionen.
3. Frontsøstrene
Utførte sanitets- og støttefunksjoner på Østfronten.
4. Vaktbataljonen
Satt opp i Holmestrand og ble bl.a. satt til vakthold av krigsfangeleire i Norge, en tjeneste de utførte så slett at de ble avløst av tyske styrker.

Epilog

Den militære betydning av de norske frontkjemperes innsats på

tysk side i det totale bildet var liten. Alle tilgjengelige kilder tyder imidlertid på at de norske frontkjemperes innsats sto fullt på høyde med de andre frivillige som gikk i tysk tjeneste.

I tillegg kan man spekulere over motivene for å gå i tysk tjeneste. Når man imidlertid frivillig melder seg til militær innsats ved fronten, må dette være ut fra en overbevisning eller en sak man tror på. Et forhold må ta med i betraktning når man i dag skal ta stilling til disse motiver, er at frontkjemperne ikke vokste opp i et media-samfunn lik det i dag. Dagens media-samfunn bringer straks nye politiske strømninger inn i alle hjem med grundige analyser. Mellomkrigstiden bød ikke på slike fordeler.

Frontkjemperne fikk sin straff i landssviksoppgjøret. Gjennom summariske rettsaker ble de dømt til 3 års fengsel, dersom de ikke var tiltalt for andre krigsforbrytelser. Ledende offiserer fikk en noe lengre straff. Ingen av frontkjemperne måtte sone hele straffen. De som

senere kom tilbake fra krigstidens gjenferd ble ikke omfattet av landssviksoppgjøret, men har vel allikevel sonet for sitt svik.

Hvordan det har gått med frontkjemperne i det norske samfunn i etterkrigstiden finnes det lite kilde-materiale om.

Kildehenvisninger

- «Fra Finland til Kaukasus» F. Hal-le.
«I forreste linje» S. Hasle.
«Frontkjemper» K. Holter.
«Patriotisme og landssvik» G. Smedal.
«Den norske Legion» O. Dahl.
«Die Freiwilligen» Felix Steiner.
«An deutscher Seite» H. W. Neu-len
«Wenn alle Bruder shweigen» P. Hausser.
«Die 5 SS Panzerdivisjon Wiking» P. Strassner.
Flere samtaler med tidligere frontkjemperer.

Forsvar og industri i samarbeid for sikring av fred og frihet

STK har lange tradisjoner som leverandør til Forsvaret. Store leveranser av morgendagens sambandsutstyr er viktige oppdrag som Forsvaret har betrodd STK. Dette gir gode arbeidsplasser og åpner veien til interessante eksportmuligheter...

STK

Standard Telefon og Kabelfabrik A/s
Telefon (02) 63 88 00 - Postboks 60, Økern, Oslo 5.